

«Σχέσεις σχολείου και γονέων: συνεργασία και σύγκρουση»

Δρ. Παρασκευή Χατζηπαναγιώτου
Επίκουρη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Διοίκησης
Διευθύντρια Μονάδας Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γονεϊκή εμπλοκή

οι συμπεριφορές των γονέων ως προς τη συμμετοχή τους

(α) στο σχολείο

(π.χ., παρακολουθούν τις συναντήσεις με τους εκπαιδευτικούς και παίρνουν μέρος στις δραστηριότητες του σχολείου) **και**

(β) στις σχολικές δραστηριότητες του παιδιού στο σπίτι

(π.χ., βοήθεια στις σχολικές εργασίες)

Μοντέλα σχέσης σχολείου-οικογένειας (1)

- Τυπολογία του Fullan (1982): Θεωρείται η πιο πρώιμη τυπολογία, η οποία διακρίνει τέσσερις τύπους συμμετοχής των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία:
- την εκπαιδευτική βοήθεια που προσφέρουν οι γονείς στο σπίτι,
- τη συμμετοχή στη διδασκαλία στο σχολείο,
- την εθελοντική εργασία στο σχολείο
- την ενεργό συμμετοχή των γονέων στη διοίκηση του σχολείου.

Μοντέλα σχέσης σχολείου-οικογένειας (2)

- (Βιο)Οικοσυστημικό μοντέλο του Bronfenbrenner (1989: βασίζεται στη συστημική προσέγγιση)
- Συγκεκριμένα, το άτομο συμμετέχει σε πέντε διαφορετικά συστήματα: Τα μικροσυστήματα (η οικογένεια, το σχολείο και η γειτονιά), το μεσοσύστημα (π.χ. σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και στους γονείς), το εξωσύστημα (οι κρατικοί και επαγγελματικοί φορείς, η τεχνολογία, τα Μ.Μ.Ε. και οι κοινωνικές οργανώσεις), το χρονοσύστημα (π.χ. ο χρόνος θανάτου των γονέων) και το μακροσύστημα (το πολιτικό σύστημα, η νομοθεσία, οι κοινωνικές αξίες και η οικονομική πολιτική της χώρας)

Μοντέλα σχέσης σχολείου-οικογένειας (3)

- Τυπολογία της Tomlinson (1991): διακρίνει τέσσερις τρόπους επικοινωνίας των γονιών με το σχολείο:
- ανταλλαγή πληροφοριών μέσω σημειωμάτων, αναφορών και επισκέψεων,
- προσωπική εμπλοκή των γονέων σε εκπαιδευτικά ζητήματα στο σχολείο ή στο σπίτι (βοήθεια στις σχολικές εργασίες),
- άτυπη εμπλοκή των γονέων σε δραστηριότητες του συλλόγου γονέων, χωρίς τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων
- την τυπική συμμετοχή των γονέων στη διοίκηση του σχολείου ως μέλη του διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου γονέων.

Μοντέλα σχέσης σχολείου-οικογένειας (4)

- Τυπολογία της Epstein (1992): διευρύνει το σχήμα της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας, αναγνωρίζοντας τον ρόλο της κοινότητας.
- επικοινωνία σχολείου - οικογένειας: επιδιώκεται η αποτελεσματική και αμφίδρομη επικοινωνία του σχολείου και της οικογένειας για τα σχολικά προγράμματα και την πρόοδο του μαθητή. Αυτή η επικοινωνία του σχολείου μπορεί να γίνει με το γονέα, χωρίς αυτός να είναι υποχρεωμένος να προσέλθει στο σχολείο (μπορεί να γίνει τηλεφωνικά, με σημειώματα).
- εθελοντική βοήθεια των γονιών στο σχολείο: Ο εθελοντισμός στηρίζεται στην εκούσια προσφορά εργασίας και συμμετοχής από τα μέλη μιας σχολικής κοινότητας (πχ μέσω ειδικών προγραμμάτων στα οποία συμμετέχουν εκπαιδευτικοί, μαθητές και γονείς).
- βοήθεια του σχολείου στο σπίτι: το σχολείο βοηθάει την οικογένεια να εγκαθιδρύσει ένα υποστηρικτικό περιβάλλον για τη μάθηση του παιδιού στο σπίτι.

Epstein (1995: 702- 704)

περιγράφει έξι διαφορετικούς τύπους γονεϊκής εμπλοκής

- α) δραστηριότητες των γονέων με στόχο τη δημιουργία θετικού κλίματος μάθησης στο σπίτι,
- β) επικοινωνία γονέων-εκπαιδευτικών για το σχολικό πρόγραμμα και την πρόοδο των παιδιών,
- γ) συμμετοχή των γονέων στις σχολικές δραστηριότητες και εθελοντική προσφορά προς το σχολείο,
- δ) εμπλοκή των γονέων στην προετοιμασία των παιδιών για το σχολείο και γενικότερα στη μάθηση στο σπίτι,
- ε) εμπλοκή των γονέων στα συμβούλια λήψης αποφάσεων και στη διοίκηση του σχολείου και
- στ) εμπλοκή των γονέων στην αναζήτηση πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών μάθησης.

Μοντέλα σχέσης σχολείου-οικογένειας (5)

- Η τυπολογία των Martin, Ranson και Tall (1997): προτείνεται ένα μοντέλο τεσσάρων σταδίων ανάπτυξης των σχέσεων ανάμεσα στο σπίτι και το σχολείο.
- το στάδιο της «εξάρτησης» κατά το οποίο οι γονείς είναι παθητικοί και δείχνουν μία ευλάβεια απέναντι στο σχολείο και την επιστημοσύνη των εκπαιδευτικών.
- το στάδιο της «συνδρομής» στο οποίο οι γνώμες των γονέων είναι ευπρόσδεκτες στους εκπαιδευτικούς και το σχολείο.
- το στάδιο της «αλληλεπίδρασης» όπου οι γονείς θεωρούνται συνεκπαιδευτές των παιδιών, αφού το σχολείο ενθαρρύνει την ενεργητική συμμετοχή των γονέων στη σχολική πρακτική.
- το στάδιο της «συνεργασίας-συνεταιρισμού» όταν γονείς και εκπαιδευτικοί είναι αμοιβαία υπεύθυνοι σε θέματα διοίκησης και ανάπτυξης της σχολικής μονάδας.

Σχέση σχολείου - οικογένειας

Η καλή συνεργασία μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών

- συμβάλλει στη διαμόρφωση κοινών αξιών μεταξύ σπιτιού - σχολείου αλλά και της τοπικής κοινότητας
- έχει ως αποτέλεσμα να λαμβάνουν τα παιδιά συνεπή μηνύματα για την αξία του σχολείου, τα οποία επιδρούν θετικά στη μάθηση, στη γνωστική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού
- ωφελεί παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς (π.χ., περιορισμός εντάσεων, μακροπρόθεσμα θετικά οφέλη)

(π.χ., Adams & Christenson, 2000. Cairney, 2000. Eccles & Harold, 1996. Epstein, 1987)

Σχέση σχολείου - οικογένειας

Η σχέση ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια είναι συνήθως

A. **‘ομαλή’** όταν ένα παιδί προχωρά στο σχολείο χωρίς προβλήματα

(ανύπαρκτη, τυπική, καλή/ουσιαστική σχέση συνεργασίας).

B. **‘δυσλειτουργική’**, όταν ένα παιδί παρουσιάζει δυσκολίες στο σχολικό πλαίσιο, καθώς συνήθως

- *οι γονείς τείνουν να ενοχοποιούν τους εκπαιδευτικούς και το σχολείο*
- *οι εκπαιδευτικοί τείνουν να ενοχοποιούν τους γονείς και το οικογενειακό πλαίσιο*

ΑΝΤΙΘΕΤΑ!

η οικογένεια και το σχολείο οφείλουν να αλληλοϋποστηρίζονται και να ενώνουν τις δυνάμεις τους με στόχο την αντιμετώπιση του προβλήματος (Dowling & Osborne, 2001)

Σχέση σχολείου - οικογένειας

Η συνεργασία σχολείου - οικογένειας είναι επιθυμητή για **το σύνολο των παιδιών** και δεν πρέπει να περιορίζεται στις περιπτώσεις των παιδιών που παρουσιάζουν κάποια δυσκολία, πρόβλημα ή ιδιαιτερότητα

Συνέταιροι / Συνεργοί
στη σχολική ζωή των παιδιών
(Adams & Christenson, 2000)

Σχέση σχολείου - οικογένειας

Προϋποθέσεις αποτελεσματικής συνεργασίας σχολείου-οικογένειας

- εκπαιδευτικοί και γονείς αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα αυτής της συνεργασίας στην ανάπτυξη και την πρόοδο των παιδιών
- **αμοιβαίος σεβασμός** και **εμπιστοσύνη** κατά την επικοινωνία μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών
- συστηματική, συχνή και διπλής κατεύθυνσης επικοινωνία

Στην **Ελλάδα** η επικοινωνία των γονέων με το σχολείο πραγματοποιείται κυρίως

- όταν παραδίδονται οι έλεγχοι των μαθητών/ριών
- στις εορταστικές εκδηλώσεις
- όταν προκύπτουν προβλήματα συμπεριφοράς και επίδοσης των μαθητών/ριών, μετά από ειδική πρόσκληση του σχολείου (εκτάκτως)
- κατά την ενημερωτική συνάντηση στην αρχή του σχολικού έτους
- κατά την επίσκεψη ενός γονέα

Συνεργασία σχολείου – οικογένειας:

14

Η συμβολή των εκπαιδευτικών

Θετικές στάσεις προς τη γονεϊκή εμπλοκή

θεωρούν ότι η συνεργασία με την οικογένεια αποτελεί διάσταση της επαγγελματικής τους ταυτότητας και υιοθετούν πρακτικές συνεργασίας με τους γονείς

αυξημένες πιθανότητες γονεϊκής εμπλοκής

Αρνητικές στάσεις προς τη γονεϊκή εμπλοκή

θεωρούν ότι οι ίδιοι μόνον έχουν την ευθύνη της τάξης και ότι ο γονέας δεν χρειάζεται να συμμετέχει ενεργά στη σχολική ζωή του παιδιού

μειωμένες πιθανότητες γονεϊκής εμπλοκής

Πρακτικές εκπαιδευτικών ως προς την προώθηση της γονεϊκής εμπλοκής

- Προσκαλούν τους γονείς να επισκεφτούν το σχολείο
- Ενημερώνουν τους γονείς για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και τις απαιτήσεις του σχολείου και συζητούν μαζί τους για την εμπλοκή τους στο σπίτι
- Δίνουν πληροφορίες για τον τρόπο αξιολόγησης των παιδιών
- Ανταλλάσσουν πληροφορίες με τους γονείς για τα παιδιά (π.χ., δυνατότητες, αδυναμίες, ενδιαφέροντα κτλ.)

Πρακτικές εκπαιδευτικών ως προς την προώθηση της γονεϊκής εμπλοκής (συν.)

- **Επικοινωνούν τακτικά με τους γονείς (και όχι μόνο όταν πρόκειται για την πρόοδο των παιδιών)**
- **Συζητούν με τους γονείς για την πρόοδο των παιδιών, τη συμπεριφορά τους και τις σχέσεις τους με τα παιδιά**
- **Ρωτούν τους γονείς αν είναι ικανοποιημένοι από τη δουλειά που γίνεται μέσα στην τάξη**
- **Υποδέχονται εγκάρδια τους γονείς όταν επικοινωνούν με το σχολείο**

Πρακτικές εκπαιδευτικών ως προς την προώθηση της γονεϊκής εμπλοκής (συν.)

- Συνεργάζονται με τους γονείς για να καλύψουν εκπαιδευτικές ανάγκες του σχολείου (π.χ., εξοπλισμός) ή των παιδιών (π.χ., παραπομπή σε διαγνωστικές υπηρεσίες)
- Προτείνουν έντυπο / ηλεκτρονικό υλικό και βιβλία για την ανάπτυξη των παιδιών
- Προσπαθούν να οικοδομήσουν μια **σχέση εμπιστοσύνης** με τους γονείς

Συνεργασία σχολείου – οικογένειας: Η συμβολή των γονέων

Θετικές στάσεις

- ✓ *αξιολογούν θετικά τις πρακτικές των εκπαιδευτικών για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ σχολείου -οικογένειας*
- ✓ *εκλαμβάνουν τις πρακτικές των εκπαιδευτικών ως ένδειξη ενδιαφέροντος για τα παιδιά*
- ✓ *θεωρούν τις πρακτικές των εκπαιδευτικών ως έκφραση επαγγελματικής επάρκειας και καινοτόμων πρακτικών*

Συνεργασία σχολείου – οικογένειας: Η συμβολή των γονέων

Αρνητικές στάσεις

- ✓ *το σχολείο έχει μόνο την ευθύνη υλοποίησης του αναλυτικού προγράμματος*
- ✓ *οι γονείς είναι υπεύθυνοι για τις μαθησιακές δραστηριότητες στο σπίτι, τη συναισθηματική στήριξη και την οικονομική υποστήριξη*
- ✓ *οι πρακτικές των εκπαιδευτικών εκλαμβάνονται ως ένδειξη ‘εμπλοκής’ στην οικογένεια και ‘ελέγχου’ της*

Προγράμματα ενίσχυσης της γονεϊκής εμπλοκής

Σήμερα θεωρείται απαραίτητη

- η υλοποίηση προγραμμάτων που στοχεύουν στην ενίσχυση της γονεϊκής συμμετοχής στη σχολική ζωή των παιδιών και απευθύνονται στους γονείς και τους εκπαιδευτικούς
- η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών (σε επίπεδο βασικών σπουδών και σε επίπεδο επιμόρφωσης για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς) προκειμένου να είναι αποτελεσματικοί στη συνεργασία τους με την οικογένεια

Συζήτηση

- Σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα, διάφοροι παράγοντες επηρεάζουν τη διαμόρφωση της γονεϊκής εμπλοκής και κατ' επέκταση τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας. Οι παράγοντες αυτοί αφορούν τα χαρακτηριστικά του παιδιού, τις στάσεις και προσδοκίες των γονέων και των εκπαιδευτικών, τις εξωτερικές συνθήκες αλλά και τα χαρακτηριστικά της σχολικής μονάδας. Συμφωνείτε;

Συζήτηση

- Σημαντικό ρόλο για τη γονεϊκή εμπλοκή διαδραματίζει η εκπαιδευτική εμπειρία των γονιών, καθώς φαίνεται ότι γονείς που είχαν αρνητικές εμπειρίες ως μαθητές από την εκπαίδευση και τους εκπαιδευτικούς, μπορεί να διατηρούν επιφυλακτική στάση απέναντι στη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς ή ακόμη και να απέχουν από τις σχολικές δραστηριότητες. Επιπλέον, αντικειμενικοί παράγοντες διαμορφώνουν τις πεποιθήσεις και τις στάσεις για τη γονεϊκή εμπλοκή. Για παράδειγμα, οι γονείς με υψηλό ή μεσαίο κοινωνικομορφωτικό επίπεδο θεωρούν τον εαυτό τους συνυπεύθυνο για την εκπαίδευση των παιδιών τους και εμπλέκονται ενεργά σε αυτήν. Συμφωνείτε;

Συζήτηση

- Ποιος είναι υπεύθυνος για την εκπαίδευση του παιδιού;
- Ποια τα οφέλη και οι απώλειες από την ενεργό συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία;
- Κατά πόσο έχουν όλοι οι γονείς ίσες ευκαιρίες για εμπλοκή στην εκπαίδευση των παιδιών τους;
- Ποιες είναι οι βασικές δεξιότητες της αποτελεσματικής επικοινωνίας;